Ορθοδοξία και Ρωμαιοκαθολικισμός (Παπισμός) (Κύριαι Διαφοραί) (Αρχ. Γεώργιος Καψάνης, Ηγούμενος Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους)

Categories : ΒΙΒΛΙΑ

Date : 2 Δεκεμβρίου, 2006

Σήμερα, αντί άλλου σχολίου, με αφορμή την επίσκεψη του Πάπα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, αλλά και την επικείμενη επίσκεψη του Αρχιεπισκόπου στο Βατικανό, δημοσιεύουμε το βιβλίο του Αρχ. Γεωργίου Καψάνη (που κυκλοφόρησε φέτος) όπου πιστεύουμε από την ανάγνωσή του θα προκύψει πνευματική ωφέλεια.

(ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, 2006)

Μετά την ανάρρησι του νέου Πάπα, Βενεδίκτου ΙΣΤ', στον θρόνο της Ρώμης αναγγέλθηκε η επανέναρξις του Θεολογικού Διαλόγου Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών, που είχε διακοπή λόγω του προβλήματος της Ουνίας τον Ιούλιο του 2000. Έχουν γίνει διάφορες εκτιμήσεις γύρω από την στάσι που θα κρατήση ο νέος Ποντίφηκας απέναντι στα σοβαρά θεολογικά προβλήματα που υπάρχουν και δυσχεραίνουν την αποκατάστασι της εκκλησιαστικής ενότητος.
Ανεξάρτητα από αυτές τις εκτιμήσεις, **οι Ορθόδοξοι βλέπουμε την αποκατάστασι της εκκλησιαστικής ενότητος ως επιστροφή των Ρωμαιοκαθολικών στην «άπαξ παραδοθείσαν τοις αγίοις πίστιν», από την οποία παρεξέκλιναν με τα αιρετικά δόγματα του παπικού πρωτείου**

εξουσίας, του αλαθήτου, του Filioque, της κτιστής Χάριτος και άλλων.
Για να συνειδητοποιηθή τι προσδοκούμε από τον Διάλογο, που φαίνεται πως θα αρχίση πάλι, δημοσιεύουμε με κάποιες τροποποιήσεις ομιλία που είχαμε κάνει το 1998, με θέμα τις βασικές διαφορές Ορθοδόξου Εκκλησίας και Ρωμαιοκαθολικισμού, σε επαρχιακή πόλι κατόπιν προσκλήσεως του οικείου Μητροπολίτου, επειδή είχαν παρουσιασθή κρούσματα προσηλυτισμού εις βάρος των Ορθοδόξων εκ μέρους των Ρωμαιοκαθολικών (*).

***

Ένα από τα χαρακτηριστικά της πλουραλιστικής εποχής μας είναι η προσπάθεια προσεγγίσεως των διαφόρων λαών και πολιτισμών. Προς την κατεύθυνσι αυτή κινούμενοι εκπρόσωποι των διαφόρων χριστιανικών ομολογιών η θρησκειών συνέρχονται κατά διαστήματα προς διενέργειαν επισήμων ή ανεπισήμων διαλόγων. Για να γίνη δυνατή η πραγματοποίησις των διαλόγων αυτών, επιδιώκεται κατ' αρχήν η εξεύρεσις κάποιων κοινών σημείων μεταξύ των διαλεγομένων μερών. Γι' αυτό στην παρούσα ιστορική συγκυρία ίσως να θεωρηθή παράδοξη η απαρίθμησις των διαφορών μεταξύ της αγίας Ορθοδόξου πίστεως μας και του Ρωμαιοκαθολικισμού.
Όμως ένας επιπόλαιος οικουμενισμός, που παραγνωρίζει τις διαφορές, απομακρύνει αντί να φέρη πλησιέστερα την ένωσι. Γι' αυτόν τον επιπόλαιο οικουμενισμό γράφει ο π. Δημήτριος Στανιλοάε: «*Δημιουργείται κάθε τόσο, από την μεγάλη επιθυμία για ένωση, ένας εύκολος ενθουσιασμός, που πιστεύει πως μπορεί με την συναισθηματική του θερμότητα να ρευστοποίηση την πραγματικότητα και να την ξαναπλάση χωρίς δυσκολία. Δημιουργείται ακόμα και μια διπλωματική συμβιβαστική νοοτροπία, πού νομίζει πως μπορεί να συμφιλιώση με αμοιβαίες υποχωρήσεις δογματικές θέσεις ή γενικώτερες καταστάσεις, που κρατούν τις εκκλησίες χωρισμένες. Οι δύο αυτοί τρόποι, με τους οποίους αντιμετωπίζεται -ή παραθεωρείται- η πραγματικότητα, φανερώνουν μία κάποια ελαστικότητα ή κάποια σχετικοποίηση της αξίας που αποδίδεται σ' ωρι-σμένα άρθρα πίστεως των εκκλησιών. Η σχετικοποίηση αυτή αντικαθρεφτίζει ίσως την πολύ χαμηλή σημασία, που ωρισμένες χριστιανικές ομάδες -στο σύνολό τους ή σ' ωρισμένους από τους κύκλους τους- δίνουν σ' αυτά τα άρθρα της πίστεως. Προτείνουν πάνω σ' αυτά, από ενθουσιασμό ή διπλωματική νοοτροπία, συναλλαγές και συμβιβασμούς, ακριβώς γιατί δεν έχουν τίποτα να χάσουν με αυτά πού προτείνουν. Οι συμβιβασμοί όμως αυτοί παρουσιάζουν μεγάλο κίνδυνο για Εκκλησίες, όπου τα αντίστοιχα άρθρα έχουν σπουδαιότητα πρώτης γραμμής. Για τις Εκκλησίες αυτές παρόμοιες προτάσεις συναλλαγής και συμβιβασμού ισοδυναμούν με απροκάλυπτες επιθέσεις*» [1].
Υπάρχει και άλλος λόγος που πρέπει να γνωρίζουμε τις διαφορές. Η διατήρησις σε κατάστασι εγρηγόρσεως της δογματικής συνειδήσεως των Ορθοδόξων.
Ζούμε σε εποχή συγχύσεως, διαχριστιανικού και διαθρησκειακού συγκρητισμού (α-

ναμείξεως), προωθήσεως της λεγομένης «Νέας Εποχής». Το πλήρωμα της Εκκλησίας μας επηρεάζεται.
Πρόσφατα Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών έγραφε ότι ημπορεί να ανάψη κερί μπροστά στην εικόνα της Παναγίας, όπως και μπροστά στο άγαλμα μιας από τις θεές του Ινδουισμού.
Είναι επιτακτικό ποιμαντικό καθήκον των Ποιμένων της Εκκλησίας μας να ομολογούν την Ορθόδοξο Πίστι χωρίς συμβιβασμούς, όταν διαλέγωνται με τους ετεροδόξους, αλλά και να την διδάσκουν στον Ορθόδοξο λαό, και μάλιστα εκεί που αυτή συγχέεται λόγω αγνοίας των διαφορών με τα άλλα δόγματα και τις άλλες θρησκείες. Πολύ περισσότερο να την διδάσκουν και να δείχνουν τις διαφορές σε περιοχές όπου άμεσα ή έμμεσα ασκείται προσηλυτισμός. Η συμβουλή του μεγάλου Αποστόλου Παύλου προς τους επισκόπους και πρεσβυτέρους της Εκκλησίας αντηχεί και σήμερα: «*Προσέχετε ουν εαυτοίς και παντί τω ποιμνίω, εν ω υμάς το Πνεύμα το Άγιον έθετο επισκόπους, ποιμαίνειν την Εκκλησίαν του Θεού, ην περιεποιήσατο δια του ιδίου αίματος*» [2].
Ας εξετάσουμε τις σπουδαιότερες διαφορές.

α) **Το Κράτος του Βατικανού**

Βατικανό είναι το κέντρο του διοικητικού μηχανισμού-συστήματος της Ρωμαιοκαθολικής-Παπικής Εκκλησίας και του Παπικού κράτους. Ο Πάπας είναι αρχηγός της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και συγχρόνως αρχηγός του κράτους του Βατικανού, που διαθέτει υπουργούς, οικονομία, παλαιότερα στρατό και σήμερα αστυνομία, διπλωματία και ό,τι άλλο συνιστά ένα κράτος.
Γνωρίζουμε όλοι πόσοι αιματηροί και μακροχρόνιοι πόλεμοι έγιναν στο παρελθόν από τους Πάπες, και μάλιστα κατά τον «περί περιβολής αγώνα» που ήρχισε επί Πάπα Γρηγορίου του Ζ' το 1075 και διήρκεσε 200 έτη. Σκοπός των πολέμων αυτών ήτο η εξασφάλισις αλλά και η επέκτασις του κράτους του Βατικανού. Και σήμερα παρά την εδαφική του σμίκρυνσι το Βατικανό αναμιγνύεται ενεργώς και προωθεί λύσεις υπέρ των συμφερόντων του, με αποτέλεσμα να πλήττονται άλλοι λαοί και μάλιστα Ορθόδοξοι, όπως πρόσφατα στον πόλεμο Κροατών και Μουσουλμάνων κατά των Ορθοδόξων Σέρβων.
Ο Πάπας στις διάφορες χώρες εκπροσωπείται από τον Νούντσιο, που είναι ο οφθαλμός και το αυτί του. Στην Αθήνα υπάρχει ο Λατίνος Αρχιεπίσκοπος, ο Ουνίτης Επίσκοπος και ο Νούντσιος. Τρεις εκπρόσωποι του Πάπα. Αυτές οι παποκαισαρικές αξιώσεις συνοψίζονται χαρακτηριστικά σε όσα είπε ο Πάπας Ιννοκέντιος ο Γ' (1198-1216), ο μεγαλύτερος από τους μεσαιωνικούς Πάπες, στον ενθρονιστήριο λόγο του: «*Ο έχων την νύμφην είναι ο νυμφίος. Αλλά η νύμφη αύτη (η Εκκλησία) δεν συνεζεύχθη με κενάς τας χείρας, αλλά προσέφερεν εις εμέ ασύγκριτον πολύτιμον προίκα, δηλονότι την πληρότητα των πνευματικών αγαθών και την ευρύτητα των κοσμικών, το μεγαλείον και την αφθονίαν αμφοτέρων... Ως σύμβολον των κοσμικών αγαθών μοι έδωσε το Στέμμα, την Μίτραν υπέρ της Ιερωσύνης, το Στέμμα δια την*

βασιλείαν και με κατέστησεν αντιπρόσωπον Εκείνου εις το ένδυμα και τω μηρώ του οποίου εγράφη: ο Βασιλεύς των βασιλευόντων και Κύριος των κυρίων» [3]. Κατά την δυτική παράδοσι, ο αυτοκράτορας ώφειλε να κρατά το χαλινάρι και τον αναβολέα του παπικού ίππου στις επίσημες συναντήσεις, καταδεικνύοντας έτσι την υποταγή του στον Πάπα.
Η συνύπαρξις στο ίδιο πρόσωπο εκκλησιαστικής και πολιτικής αρχής είναι κατά την διδασκαλία του Κυρίου μας και των αγίων Αποστόλων απαράδεκτη. Είναι γνωστή η ρήσις του Κυρίου· «*Απόδοτε τα Καίσαρος Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ*» [4]. Την συνύπαρξι αυτή ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης χαρακτηρίζει «*μίξιν άμικτον και τέρας αλλόκοτον*» [5]. Είναι σημείο φοβέρας εκκοσμικεύσεως της Εκκλησίας η σύγχυσις των δυο εξουσιών, της πνευματικής και κοσμικής· των δυο βασιλείων, του ουρανίου και του επιγείου. Έτσι η Εκκλησία υποκύπτει στον δεύτερο πειρασμό του Χρίστου από τον διάβολο, που του ζήτησε να τον προσκύνηση, για να του δώση την εξουσία όλων των βασιλείων του κόσμου. Ο Κύριος τότε του απήντησε: «*Κύριον τον Θεόν σου προσκυνήσεις και αυτώ μόνω λατρεύσεις*» [6]. Ας θυμηθούμε τον Μέγα Ιεροεξεταστή του Ντοστογιέφσκι. Από αυτήν την άμικτον μίξιν επηρεάζεται δυσμενώς και εκκοσμικεύεται όλος ο θεσμός της Εκκλησίας.
Αυτή ή διαφορά μας με το Βατικανό είναι σημαντική και θα πρέπει να συζητηθή στον διεξαγόμενο διάλογο. Πώς μπορεί η Αγία Ορθόδοξος Εκκλησία να ενωθή με Εκκλησία που είναι και Κράτος;
Ας σημειωθή εδώ ότι άλλο κρατική εξουσία και άλλο κατ' οικονομίαν ανάληψις πρόσκαιρου εθναρχικής αποστολής προς παρηγορίαν και στηριγμόν των εις καθεστώς δουλείας ευρισκομένων μελών της Εκκλησίας. Ή Εκκλησία μας πάντοτε σε δύσκολες ιστορικές περιόδους δουλείας και καταπιέσεως ανέθετε στον Πατριάρχη και στους επισκόπους καθήκοντα Εθνάρχου. Ο Εθνάρχης όμως έχει εντελώς διαφορετικό ρόλο από τον πρωθυπουργό ή τον πρόεδρο της δημοκρατίας, οι οποίοι έχουν επωμισθή την κρατική εξουσία. Ο Εθνάρχης είναι προστάτης του διωκομένου και βασανιζομένου Ορθοδόξου λαού. Είναι γενικώς γνωστό πόσο σημαντική αποστολή διεδραμάτισαν οι Οικουμενικοί Πατριάρχες ως Εθνάρχες, όχι μόνο των Ορθοδόξων Ελλήνων, αλλά όλων των Ορθοδόξων λαών κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, πολλοί εκ των οποίων πλήρωσαν τον ρόλο τους με το αίμα τους, διότι εβασανίσθησαν και εθανατώθησαν από τους Τούρκους, όπως λ. χ. ο άγιος Γρηγόριος Ε'.
Ας έλθωμε τώρα και στις άλλες θεολογικές διαφορές.

β) **Το Filioque**

Πρόκειται για την γνωστή προσθήκη «και εκ του Υιού» στο περί Αγίου Πνεύματος άρθρο του Συμβόλου της Πίστεως. Κατά την διδασκαλία τους αυτή, το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται όχι μόνον εκ του Πατρός, όπως λέγει ο Κύριος στο ιερό Ευαγγέλιο, αλλά και εκ του Υιού. Πρώτος ο Μ. Φώτιος και ακολούθως πολλοί μεγάλοι Πατέρες, όπως ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, ο άγιος Μάρκος ο Ευγενικός και άλλοι εστηλίτευσαν με ακαταμάχητα επιχειρήματα την αιρετική αυτή προσθήκη.

Γράφει ο Μέγας Φώτιος: «*Ο Κύριος και ο Θεός ημών φησί, "το Πνεύμα, ο παρά του Πατρός εκπορεύεται"· οι δε της καινής ταύτης δυσσεβείας πατέρες, "το Πνεύμα, φησίν, ο παρά του Υιού εκπορεύεται". Τις ου κλείσει τα ώτα προς την υπερβολήν της βλασφημίας ταύτης; Αύτη κατά των Ευαγγελίων ίσταται, προς τας αγίας παρατάσσεται Συνόδους, τους μακαρίους και αγίους παραγράφεται πατέρας, τον Μ. Αθανάσιον, τον εν θεολογία περιβόητον Γρηγόριον, την βασίλειον της Εκκλησίας στολήν, τον Μ. Βασίλειον, το χρυσούν της οικουμένης στόμα, το της σοφίας πέλαγος, τον ως αληθώς Χρυσόστομον. Και τί λέγω τον δείνα ή τον δείνα; Κατά πάντων ομού των αγίων προφητών, αποστόλων, ιεραρχών, μαρτύρων και αυτών των δεσποτικών φωνών η βλάσφημος αύτη και θεομάχος φωνή εξοπλίζεται*» [7].

Σύμφωνα με την διδασκαλία των αγίων Πατέρων ή προσθήκη αύτη είναι αντιευαγγελική. Ο Κύριος ρητώς λέγει ότι το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται εκ του Πατρός. Το Filioque θίγει το ίδιο το Τριαδικό μυστήριο, γιατί εισάγει δυαρχία στην Αγία Τριάδα και εκλογικεύει το υπέρλογο Μυστήριο, δηλαδή προσπαθεί να το προσέγγιση λογικά και όχι δια της πίστεως.

Είναι χαρακτηριστικά όσα λέγει εν προκειμένω ο Vl. Lossky: «*Εάν εις την πρώτην περίπτωσιν (την του Filioque) η πίστις αναζητή την νόησιν δια να μεταθέση την αποκάλυψιν επί του πεδίου της φιλοσοφίας, εν τη δευτέρα περιπτώσει (εν τη Ορθοδόξω Τριαδολογία) η νόησις αναζητεί τας πραγματικότητας της πίστεως, δια να μεταμορφωθή παραδιδομένη επί μάλλον εις τα μυστήρια της αποκαλύψεως. Επειδή το δόγμα της Τριάδος αντιπροσωπεύει την ουσίαν πάσης θεολογικής σκέψεως, ανερχόμενον εκ της περιοχής, την οποίαν οι Έλληνες Πατέρες ωνόμαζον κατ' εξοχήν θεολογίαν, αντιλαμβάνεται τις ότι μια διαφορά επί του ουσιώδους τούτου σημείου, όσον ασήμαντος και εάν παρουσιασθή εκ πρώτης όψεως, έχει μίαν τόσο αποφασιστικήν σημασίαν*» [8]. Πρόκειται περί «*ενός φιλοσοφικού ανθρωπομορφισμού, ο οποίος δεν έχει τίποτε το κοινόν με τον θεοφανειακόν ανθρωπομορφισμόν της Βίβλου*». [9] «*Δια του δόγματος του Filioque ο Θεός των φιλοσόφων και των επιστημόνων εισάγεται εις τους κόλπους του ζώντος Θεού, λαμβάνει την θέσιν του Deus abskonditus, όστις "έθετο σκότος αποκρυφήν αυτού". Η άγνωστος ουσία του Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος δέχεται χαρακτηρισμούς θετικούς. Γίνεται το αντικείμενο μιας φυσικής θεολογίας: Είναι εις "γενικός Θεός" ο οποίος θα ηδύνατο να είναι εξ ίσου ο Θεός του Descartes ή του Leibnitz και ακόμη -τις είδε- πιθανόν, εν τινι μέτρω, ο Θεός του Βολταίρου και των αποχριστιανισθέντων θεϊστών του 18ου αιώνος*» [10].

Αλλά και ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης, ομιλών στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης κατά την 1ην Οκτωβρίου 1997, έδειξε την ιδιαιτέρα σπουδαιότητα των επιπτώσεων του Filioque στην Εκκλησιολογία [11].

Και αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί κάποιοι Ορθόδοξοι και ετερόδοξοι υποστηρίζουν ότι Ανατολή και Δύσις εξέφραζαν με διαφορετικό τρόπο την ίδια αποστολική παράδοσι και αυτή δήθεν είναι η Φωτιανή παράδοσις. Μόνο με φοβερή παραποίησι της Ιστορίας ημπορεί να διατυπώνωνται τέτοιες απόψεις, και μάλιστα να αποδίδωνται στον Μέγα Φώτιο, τον κατ' εξοχήν ομολογητή της Ορθοδοξίας, που

σθεναρώς ήλεγξε την κακοδοξία του Filioque.

γ) **Η κτιστή Χάρις**

Όταν τον 14ον αιώνα ο Δυτικός μοναχός Βαρλαάμ ήλθε στο Βυζάντιο και εκήρυττε κτιστήν (δηλαδή κτίσμα) την Χάριν του Θεού, τότε οι Ορθόδοξοι δια του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά ωμολόγησαν άκτιστον την θείαν Χάριν.
Είναι σημαντική και αυτή η διαφορά.
Εάν η θεία Χάρις είναι κτιστή, δεν ημπορεί να θεώση τον άνθρωπο. Σκοπός της εν Χριστώ ζωής, εάν η θεία Χάρις είναι κτιστή, δεν ημπορεί να είναι η θέωσις αλλά η ηθική βελτίωσις. Γι' αυτό οι Δυτικοί δεν ομιλούν περί θεώσεως ως σκοπού της ζωής του ανθρώπου, αλλά περί ηθικής τελειώσεως· ότι οφείλουμε να γίνουμε καλύτεροι άνθρωποι, όχι όμως θεοί κατά χάριν. Κατά συνέπειαν η Εκκλησία δεν ημπορεί να είναι κοινωνία θεώσεως, αλλά ίδρυμα παρέχον στους ανθρώπους την δικαίωσι κατά ένα νομικίστικο και δικανικό τρόπο δια μέσου της κτιστής χάριτος. Σε τελική δηλαδή ανάλυσι, καταλύεται ή ιδία ή αλήθεια της Εκκλησίας ως πραγματικότης θεανθρωπίνης κοινωνίας.
Στην περίπτωσι αυτή τα Μυστήρια της Εκκλησίας δεν είναι σημεία της παρουσίας του Θεού στην Εκκλησία και της κοινωνίας με την άκτιστο Χάρι του Θεού, αλλά κατά κάποιον τρόπο "βρύσες", που ανοίγει ή Εκκλησία και ρέει κτιστή χάρις, με την οποία περιμένουν οι άνθρωποι να ωφεληθούν και να δικαιωθούν νομικά. Έτσι και τα Μυστήρια εκλαμβάνονται δικανικά και όχι εκκλησιολογικά. Η άσκησις επίσης εκπίπτει σε ηθική γυμναστική. Ο αγωνιζόμενος Χριστιανός δεν ημπορεί να λάβη εμπειρία της ακτίστου Χάριτος. Δεν θεάται το άκτιστο, θαβώρειο Φως. Άρα μένει απαράκλητος και ανέραστος, κατά τον Μέγαν Παλαμάν, του θείου Φωτός. Δεν μετέχει στην δόξα, την λαμπρότητα και την Βασιλεία του Τριαδικού Θεού. Έτσι και η θεολογία χωρίς την πείρα του ακτίστου Φωτός γίνεται σχολαστική και διανοητική. Ο άνθρωπος μένει κλεισμένος στην σκοτεινή φυλακή του παρόντος κόσμου χωρίς άνοιγμα και πρόγευσι της ερχόμενης Βασιλείας.
Η Ορθόδοξος Εκκλησία μας με τις μεγάλες Συνόδους του 14ου αιώνος επεκύρωσε την διδασκαλία περί της διακρίσεως ουσίας και ενεργείας του Θεού και περί των ακτίστων Ενεργειών Του και του ακτίστου Φωτός, και κατέστησε αυτήν θεολογία της. Ανεκήρυξε τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά απλανή διδάσκαλο και φωστήρα της Εκκλησίας, και ανεθεμάτισε τους μη δεχομένους την διδασκαλία αυτή. Οι παπικοί μέχρι σήμερα δεν έχουν αποδεχθή την διδασκαλία αυτή και αρκετοί πολεμούν τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά.
Είναι και αυτή σημαντική διαφορά, που δεν έχει συζητηθή στον θεολογικό διάλογο και επιβάλλεται να συζητηθή. Γιατί, εάν οψέ ποτε γίνη ένωσις, ημπορούμε εμείς να πιστεύουμε σε άκτιστο Χάρι και αυτοί σε κτιστή; Ας θυμηθούμε εδώ τον λόγο του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου προς τους Πνευματομάχους: «*Ει μη Θεός το Πνεύμα το άγιον, θεωθήτω πρώτον, και ούτω θεούτω με τον ομότιμον*» [12].
Ακράδαντος πίστις της Ορθοδόξου Εκκλησίας είναι ότι η θεία Χάρις είναι άκτιστος

ενέργεια του Τριαδικού Θεού και οράται μυστικώς και απορρήτως από τους τελείους και αγίους ως άκτιστον Φως, ως θαβώρειον Φως. Αύτη είναι ή εμπειρία της Εκκλησίας, όπως την εβίωσαν οι Άγιοι δια μέσου των αιώνων.
Κατά τον άγιο Μάρκο Εφέσου τον Ευγενικό, «*Και ημείς μεν, της ακτίστου και Θείας φύσεως άκτιστον και την θέλησιν και την ενέργειαν είναί φαμεν, κατά τους Πατέρας· ούτοι δε (οι λατινίζοντες) μετά των Λατίνων και του Θωμά, την μεν θέλησιν ταυτόν τη ουσία, την δε θείαν ενέργειαν κτιστήν είναι λέγουσι, κάν τε θεότης ονομάζοιτο, κάν τε θείον και άϋλον φως, κάν τε Πνεύμα άγιον, κάν τε τι τοιούτον έτερον· και ούτω κτιστήν θεότητα και κτιστόν θείον φως και κτιστόν Πνεύμα άγιον τα πονηρά πρεσβεύουσι κτίσματα*» [13].
Παραδείγματα και προσωπικές μαρτυρίες συγχρόνων αγίων γερόντων, όπως οι μακαριστοί γέροντες Σωφρόνιος και Παίσιος, επιβεβαιώνουν του λόγου το αληθές. Ο μακαριστός μάλιστα γέρων Σωφρόνιος Σαχάρωφ, αγιορείτης και ιδρυτής της Σταυροπηγιακής Μονής του Τιμίου Προδρόμου στο Έσσεξ της Αγγλίας, εξέφρασε την εμπειρία του ακτίστου Φωτός στα σπουδαία βιβλία, τα οποία έγραψε και μας άφησε ως παρακαταθήκη από αγάπη [14].

δ) **Πρωτείον εξουσίας, αλάθητο**

Με την διδασκαλία του Filioque, περί της «*και εκ του Υιού εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος*», εισάγεται δυαρχία στην Αγία Τριάδα, που συνιστά διθεΐα [15], και υποτιμάται το Άγιο Πνεύμα [16]. Η υποτίμησις αυτή του Αγίου Πνεύματος δημιούργησε ένα σοβαρό κενό στην Εκκλησία, που έπρεπε κάποιος να αναπληρώση. Αυτό θέλησε να το κάνη ένας άνθρωπος, και αυτός είναι ο Πάπας. Έτσι το δια του Αγίου Πνεύματος αλάθητο της Εκκλησίας μεταβιβάζεται σ' έναν άνθρωπο "αλάθητο" και εξουσιαστή όλης της Εκκλησίας.
Για να μη αδικήσουμε την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, παραθέτουμε στην συνέχεια χαρακτηριστικό απόσπασμα από την «*Δογματική Διάταξη περί Εκκλησίας*», ένα από τα βιβλία που περιέχουν τις αποφάσεις της Β' Βατικανείου Συνόδου, της κατά τους Ρωμαιοκαθολικούς 20ής οικουμενικής [17]:
«*Αλλά ο Σύλλογος, ή το Σώμα των Επισκόπων, δεν έχει εξουσία, αν δεν βρίσκεται σε κοινωνία με τον Επίσκοπο Ρώμης, τον διάδοχο του Πέτρου και Κεφαλή του Συλλόγου, διότι παραμένει ακέραιη η εξουσία του Πρωτείου πάνω σ' όλους τους ποιμένες και τους πιστούς. Πραγματικά, ο Επίσκοπος Ρώμης με το αξίωμά του ως αντιπροσώπου του Χριστού και ποιμένα όλης της Εκκλησίας, έχει πλήρη, υπέρτατη και παγκόσμια εξουσία μέσα στην Εκκλησία, την οποία μπορεί πάντοτε ελεύθερα να εξασκεί... Ο Επίσκοπος Ρώμης, σαν διάδοχος τον Πέτρου, είναι η διαρκής και ορατή Αρχή και το θεμέλιο της ενότητας, τόσο των Επισκόπων, όσο και του πλήθους των πιστών*» [18].
Παραθέτουμε σχετικά αποσπάσματα και από την επίσημη «*Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας*»:
«*Η μοναδική Εκκλησία του Χριστού... είναι εκείνη, τη διαποίμανση της οποίας ο*

Σωτήρας μας, μετά την Ανάσταση Του, ανέθεσε στον Απόστολο Πέτρο (βλ. Ιω. 21, 17), κι εμπιστεύθηκε σ' αυτόν και στους άλλους Αποστόλους τη διάδοση και τη διακυβέρνησή της... Αυτή η Εκκλησία, που έχει συσταθεί και οργανωθεί σαν κοινωνία μέσα στον κόσμο, ενυπάρχει στην Καθολική Εκκλησία, πού διοικείται από το διάδοχο του Αποστόλου Πέτρου κι από τους επισκόπους πού βρίσκονται σε κοινωνία μαζί του» [19]. «*Ο σύλλογος των επίσκοπων ασκεί την εξουσία πάνω σε όλη την Εκκλησία με επίσημο τρόπο την Οικουμενική Σύνοδο*". "*Δεν μπορεί να υπάρξει Οικουμενική Σύνοδος αν δεν επικυρωθεί, ή τουλάχιστον αν δεν γίνει δεκτή, από τον διάδοχο του Πέτρου*"» [20]. «*Αυτό το αλάθητο έχει ο επίσκοπος Ρώμης, κεφαλή του συλλόγου των επισκόπων, χάρη στο αξίωμά του, όταν, σαν πρώτος ποιμένας και διδάσκαλος όλων των πιστών, πού στηρίζει στην πίστη τους αδελφούς του, διακηρύσσει με οριστική πράξη μία διδασκαλία σχετική με την πίστη και την ηθική..*» [21]. «*[...] Για την κανονική χειροτονία ενός επισκόπου απαιτείται σήμερα ειδική άδεια του επισκόπου Ρώμης, λόγω της ιδιότητας του να είναι υπέρτατος ορατός σύνδεσμος της κοινωνίας μεταξύ των τοπικών Εκκλησιών μέσα στη μία Εκκλησία και εγγύηση για την ελευθερία τους*» [22].

Είναι ακόμη αξιοπρόσεκτο ότι ο Πάπας σε επίσημα κείμενα δεν υπογράφει ως Επίσκοπος Ρώμης, αλλά ή ως Επίσκοπος της καθολικής Εκκλησίας ή απλώς με το όνομά του, π.χ. Ιωάννης-Παύλος Β' [23]. Προφανώς θεωρεί τον εαυτόν του ως Υπερεπίσκοπον η ως Επίσκοπον των Επισκόπων.

Το δόγμα του "αλαθήτου" αναγνωρίσθηκε και τονίσθηκε περισσότερο από την Β' Βατικάνειο Σύνοδο: «*Λυτή η θρησκευτική υποταγή (submission) της θελήσεως και του νου πρέπει να δεικνύεται κατά έναν ειδικό τρόπο στην αυθεντική διδακτική εξουσία του Ρωμαίου Ποντίφηκος, ακόμη και όταν δεν ομιλή ex cathedra*» [24].

Δηλώνεται με τα παραπάνω ότι το αλάθητο επεκτάθηκε σε κάθε απόφασι του Πάπα. Δηλαδή, ενώ με την Α' Βατικάνειο Σύνοδο μόνον οι από καθέδρας και με την χρήσι του όρου definimus (ορίζομεν) αποφάσεις του Πάπα ήσαν αλάθητοι, η Β' Βατικάνειος Σύνοδος αποφάνθηκε, ότι ο Πάπας είναι αλάθητος όχι μόνον όταν αποφαίνεται επισήμως ως Πάπας αλλά οσάκις αποφαίνεται. Είναι ακόμη φανερό από τα ανωτέρω, ότι ή οικουμενική συνοδός γίνεται ένα συμβουλευτικό σωματείο των Πάπων. Το αλάθητο στην Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία δεν ανήκει στην οικουμενική συνοδό, αλλά στον Πάπα. Ποιός όμως ανεκήρυξε τον Πάπα αλάθητο; Η λαθητή σύνοδος;

Με αυτόν τον τρόπο η συνοδική αρχή, η παραδοθείσα από τους άγιους Αποστόλους, αντικαθίσταται από την παποκεντρική αρχή. Ο "αλάθητος" Πάπας καθίσταται κέντρο και πηγή ενότητος της Εκκλησίας, που σημαίνει ότι η Εκκλησία έχει ανάγκη από έναν άνθρωπο για να την διατηρή σε ενότητα. Έτσι παραμερίζεται και υποβαθμίζεται η θέσις του Χριστού και του Αγίου Πνεύματος. Και ακόμη με την μεταφορά του αλαθήτου από το Άγιο Πνεύμα στο πρόσωπο του Πάπα περιορίζεται ή εσχατολογική προοπτική της Εκκλησίας μέσα στην ιστορία και καθίσταται εγκοσμιοκρατική.

Οι Ορθόδοξοι με βαθειά λύπη, αν μη και με ιερά αγανάκτησι, διαβάζουμε τις ανωτέρω αποφάσεις. Τις θεωρούμε βλασφημία κατά του Αγίου Πνεύματος. Έτσι κατανοούμε τον αυστηρό αλλά και φιλάνθρωπο λόγο του μακαριστού π. Ιουστίνου

Πόποβιτς: «*Εις την ιστορίαν του ανθρωπίνου γένους υπάρχουν τρεις κυρίως πτώσεις: του Αδάμ, του Ιούδα, του Πάπα*» [25].
Παρόμοια αυστηρή γλώσσα με αυτήν του π. Ιουστίνου Πόποβιτς χρησιμοποίησε η Ορθόδοξος Εκκλησία δια μέσου των αιώνων. Στις παπικές αξιώσεις για το πρωτείο εξουσίας και το αλάθητο οι Ορθόδοξοι αντέτασσαν πάντοτε την Ορθόδοξη Εκκλησιολογία:
Κατά τον Μητροφάνη Κριτόπουλο, Πατριάρχη Αλεξανδρείας: «*Ουδέποτε ηκούσθη άνθρωπον θνητόν και μυρίαις αμαρτίαις ένοχον κεφαλήν λέγεσθαι της Εκκλησίας. Εκείνος γαρ άνθρωπος ων θανάτω υπόκειται. Εν όσω δε άλλος εκλεχθή εις διαδοχήν εκείνου, ανάγκη εν τοσούτω την Εκκλησίαν ακέφαλον είναι. Αλλ' ώσπερ σώμα δίχα κεφαλής ουδ' εν ριπή γουν στήναι δυνατόν, ούτω την Εκκλησίαν δίχα της προσηκούσης αυτή κεφαλής μείναι καν βραχεί αδύνατον.*
Τοιγαρούν αθανάτου κεφαλής χρεία τη Εκκλησία, ίνα πάντοτε ζώσα και ενεργής η, καθάπερ και η κεφαλή...Έστι δε τοιαύτη κεφαλή της Καθολικής Εκκλησίας ο Κύριος Ιησούς Χριστός, ος εστί η κεφαλή πάντων, εξ ου παν το σώμα συναρμολογείται...» [26].
Κατά δε τον Δοσίθεο Ιεροσολύμων, στην γνωστή «Ομολογία» του επί Τουρκοκρατίας (1672): «*Της Καθολικής Εκκλησίας (αναφέρεται στην Ορθόδοξη Εκκλησία), επειδή θνητός άνθρωπος καθόλου και αϊδιος κεφαλή είναι ου δύναται, αυτός ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός εστι κεφαλή και αυτός τους οίακας έχων εν τη της Εκκλησίας κυβερνήσει, πηδαλιουχεί (αυτήν) δια των αγίων πατέρων*» [27].
Το 1895 η Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, επί Πατριάρχου Ανθίμου Ζ', εξέδωσε μία εξαιρετικής σπουδαιότητος εγκύκλιο προς τον ιερόν κλήρον και το ευσεβές πλήρωμα του πατριαρχικού θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, εις απάντησιν εγκυκλίου επιστολής του Πάπα Λέοντος ΙΓ', ο οποίος απευθυνόμενος προς τους ηγεμόνας και τους λαούς της οικουμένης και προς την Ορθόδοξο Εκκλησία, τους προσκαλούσε να προσέλθουν στην παπική Εκκλησία, αφού αναγνωρίσουν το αλάθητο, το πρωτείο εξουσίας και την παγκόσμιο εξουσία του Πάπα εφ' όλης της Εκκλησίας. Παραθέτουμε απόσπασμα:
«*Η ορθόδοξος ανατολική και καθολική του Χριστού Εκκλησία, εκτός του αφράστως ενανθρωπήσαντος Υιού και Λόγου του Θεού, ουδένα άλλον γινώσκει αλάθητον επί γης υπάρξαντα' και αυτός ο απόστολος Πέτρος, ούτινος διάδοχος οίεται είναι ο πάπας, τρις ηρνήθη τον Κύριον, και ηλέγχθη δις υπό του αποστόλου Παύλου ως μη ορθοποδών προς την αλήθειαν του Ευαγγελίου*» [28]. [...] Ενώ η Ορθόδοξος Εκκλησία διατηρεί την ευαγγελικήν πίστιν ανόθευτον, «*η νυν Ρωμαϊκή εστιν Εκκλησία των καινοτομιών, της νοθεύσεως των συγγραμμάτων των εκκλησιαστικών Πατέρων και της παρερμηνείας της τε Αγίας Γραφής και των όρων των αγίων Συνόδων διό και ευλόγως και δικαίως απεκηρύχθη και αποκηρύσσεται, εφ' όσον αν εμμείνη εν τη πλάνη αυτής. "Κρείσσων γαρ επαινετός πόλεμος", λέγει και ο θείος Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός "ειρήνης χωριζούσης Θεού*» [29].
Στο σημείο αυτό θα ήθελα να απαντήσω σε κάποια πιθανή ένστασι.
Τελευταία ο Πάπας και Ρωμαιοκαθολικοί θεολόγοι ομιλούν πότε-πότε ευφήμως για

την Ορθόδοξο Εκκλησία μας και προβαίνουν σε κάποιες φιλορθόδοξες εκδηλώσεις. Μήπως κάτι άλλαξε, που δικαιολογεί και την εκ μέρους ημών των Ορθοδόξων αλλαγή στάσεως έναντι του Παπισμού;
Υπάρχουν πράγματι μεμονωμένα πρόσωπα Ρωμαιοκαθολικών, που με ειλικρίνεια εκφράζουν φιλορθόδοξες θέσεις.
Η επίσημη γραμμή και πολιτική του Βατικανού ωστόσο είναι διαφορετική. Το Βατικανό χρησιμοποιεί διγλωσσία. Όταν απευθύνεται σε εμάς χρησιμοποιεί εκφράσεις αγάπης. Άλλοτε, και κυρίως όταν απευθύνεται προς τους Ρωμαιοκαθολικούς, χρησιμοποιεί τις παλαιές γνωστές σκληρές θέσεις του. Επίσης δεν πρέπει να λησμονούμε, ότι κάθε φιλορθόδοξη δήλωσι δεν αναφέρεται οπωσδήποτε στην Ορθόδοξο Εκκλησία αλλά γενικά στην Ανατολική Εκκλησία, που για πολλούς Ρωμαιοκαθολικούς ταυτίζεται με τις ουνιτικές κοινότητες.
Παραπέμπουμε σε κείμενο του μακαριστού καθηγητού της Καινής Διαθήκης της θεολογικής σχολής του πανεπιστημίου Αθηνών Ιωάννου Παναγοπούλου, που κάθε άλλο παρά ημπορεί να χαρακτηρισθή ως αντι-οικουμενιστής, ο οποίος σχολιάζοντας την εγκύκλιο με θέμα την ένωσι των Εκκλησιών, που απηύθυνε την 25η Μαΐου 1995 ο Πάπας Ιωάννης-Παύλος Β' προς τους Ρωμαιοκαθολικούς και όλους τους χριστιανούς, αναφέρει:
«[...] Στην Ορθόδοξη Εκκλησία (η εγκύκλιος) ιδιαίτερα αφιερώνει αρκετές παραγράφους (50-61). Ενώ ως προς τις άλλες χριστιανικές κοινότητες αποδέχεται, ότι διατηρούν ωρισμένα γνήσια στοιχεία της χριστιανικής αλήθειας και αγιότητος (10-13), αντίθετα η Ορθόδοξη Εκκλησία αναγνωρίζεται ως αδελφή Εκκλησία, ο άλλος "πνεύμονας" του σώματος του Χριστού (54), η οποία ωστόσο βρίσκεται χωρισμένη από την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Αναγνωρίζονται επίσης ευθέως η αποστολική διαδοχή και τα Μυστήρια της και τιμάται ειλικρινά ο πνευματικός και λειτουργικός πλούτος της. Ωστόσο, παρά την παραχώρηση αυτή, υπονοείται σαφώς, ότι και η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν κατέχει την πλήρη χριστιανική αλήθεια, όπως και οι προτεσταντικές ομολογίες, όσο χρόνο δεν εισέρχεται σε κοινωνία με την Ρωμαϊκή Έδρα. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία επιθυμεί να εμφανίζεται και πάλι ως πηγή, εσχάτη αυθεντία και κριτής της εκκλησιαστικότητος όλων των χριστιανικών κοινοτήτων. [...] Η Εγκύκλιος επανέρχεται με αδιαλλαξία και ακαμψία στις διακηρύξεις του Διατάγματος περί Οικουμενισμού της Β' Βατικανής Συνόδου. Η βασική της αρχή είναι: "Ή κοινωνία όλων των επί μέρους Εκκλησιών με την Εκκλησία της Ρώμης: αναγκαία προϋπόθεση για την ενότητα". Το πρωτείο του επισκόπου Ρώμης είναι θεμελιωμένο στο θέλημα του Θεού και κατανοείται ως επαγρύπνηση ("επισκοπή") πάνω στην εκκλησιαστική ενότητα, στη μετάδοση της πίστεως, στη μυστηριακή και λειτουργική ιεροτελεστία, στην ιεραποστολή, στην κανονική τάξη και στην χριστιανική ζωή γενικά. Μόνον ή κοινωνία με τους διαδόχους του Πέτρου εγγυάται την πληρότητα της μίας, αγίας, καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας. Κάθε συζήτηση για την εκκλησιαστική ενότητα προϋποθέτει την άνευ όρων αποδοχή του Παπικού πρωτείου, το οποίο ο Θεός ίδρυσε "ως παντοτεινή και ορατή αρχή και θεμέλιο ενότητας". [...] Οι Ορθόδοξοι πιστοί πρέπει να ομολογήσουμε την πλήρη απογοήτευση

μας ως προς την νέα αυτή Εγκύκλιο του Πάπα. Διότι ή παραδοσιακή αυτή Ρωμαιοκαθολική αντίληψη περί της Εκκλησίας και της ενότητας αποτέλεσε ήδη από τον 5ο αιώνα την πέτρα του σκανδάλου και παρά τις θεολογικές συζητήσεις 1500 χρόνων δεν καταλήξαμε σε κανένα θετικό αποτέλεσμα και ούτε φυσικά πρόκειται να καταλήξουμε εφόσον η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία επιμένει αδιάλλακτα στην αξίωση του παπικού πρωτείου. [...] Είναι συνεπώς ασυγχώρητη αφέλεια, αν Ισχυριζόταν κανείς, ότι ή νέα παπική Εγκύκλιος αφήνει ανοικτό το ζήτημα του πρωτείου. Η μόνη καινοτομία της στο ζήτημα, τούτο είναι η παραπομπή του στους άλλους και η απαίτηση με διπλωματικό τρόπο να επιδείξουν όλοι "αυθεντικό ηρωισμό" και "θυσία ενότητος"» [30].

Η στάσις αυτή του Βατικανού και κυρίως η ανορθόδοξος δράσις της Ουνίας ανάγκασε το Οικουμενικό Πατριαρχείο να διακόψη τον διάλογο με τους Ρωμαιοκαθολικούς. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι ο Παναγιώτατος εδήλωσε προ ολίγων μηνών σε Αυστριακούς δημοσιογράφους, ότι αι Ορθόδοξοι Εκκλησίαι δεν απεδέχθησαν την συμφωνίαν του Balamand πλην της Εκκλησίας της Ρουμανίας.

Μεταξύ των δύο Εκκλησιών υπάρχουν και άλλες διαφορές [31], όπως είναι η διδασκαλία περί του καθαρτηρίου πυρός και η διδασκαλία περί της Παναγίας μας, την οποία ονομάζουν Μαριολογία. Διακηρύσσοντας ως δόγμα την άσπιλο σύλληψι της Παναγίας, δεν κατανοούν ότι με αυτό την ξεχωρίζουν από το ανθρώπινο γένος, γεγονός που έχει σωτηριολογικές συνέπειες για την ανθρωπότητα: Εάν η Παρθένος έφερε άλλη φύσι, τότε ο Κύριος προσλαμβάνοντας την ανθρωπινή φύσι εξ Αυτής εθέωσε άλλην φύσι και όχι την κοινή όλων των ανθρώπων.

Όλες αυτές οι διαφορές έχουν ως κοινό παρονομαστή τον ανθρωποκεντρισμό. Γέννημα του ανθρωποκεντρισμού είναι το δικανικό και νομικίστικο πνεύμα του Ρωμαιοκαθολικισμού, το οποίο φαίνεται στο Κανονικό Δίκαιο και σε πάρα πολλούς θεσμούς της Δυτικής Εκκλησίας.

Ένα απλό παράδειγμα που επιβεβαιώνει τα ανωτέρω είναι ο τρόπος με τον οποίο γίνεται το μυστήριο της Εξομολογήσεως. Ο πνευματικός και ο εξομολογούμενος μπαίνουν σε δύο θαλαμίσκους, χωρίς να βλέπουν ο ένας τον άλλο, και εκεί διεξάγεται ένα είδος "δίκης", κατά την οποία ο εξομολογούμενος απαριθμεί τις αμαρτίες του και λαμβάνει το επιτίμιο που ορίζουν οι κανόνες της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Για την Ορθόδοξη Εκκλησία το μυστήριο αυτό κατανοείται με εντελώς διαφορετικό τρόπο: Υπάρχει μία άμεση προσωπική σχέσις μεταξύ πνευματικού και εξομολογουμένου, στην οποία ο πνευματικός είναι ο πατέρας και ο εξομολογούμενος το πνευματικό παιδί, που πηγαίνει να ανοίξη την καρδιά του, να πη τον πόνο του, τις αμαρτίες, του και να λάβη την δέουσα πνευματική θεραπεία.

Ο ανθρωποκεντρισμός της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας φαίνεται ακόμη και στις συνεχείς καινοτομίες της. Αντίθετα, η Ορθόδοξος Εκκλησία είναι ακαινοτόμητος, δεν προσέθεσε τίποτε σε αυτά που εδίδαξε ο Κύριος μας και οι άγιοι Απόστολοι. Είναι ή Εκκλησία η κατ' εξοχήν ευαγγελική και αποστολική, και αυτό εκφράζεται στην ζωή και στους θεσμούς της, οί όποιοι είναι απολύτως ευαγγελικοί και αποστολικοί.

Όλα τα ορθόδοξα είναι θεανθρωποκεντρικά. Αντιθέτως όλα τα δυτικά, είτε παπικά είτε προτεσταντικά, έχουν δεχθή λίγο ως πολύ την επίδρασι του ανθρωποκεντρισμού. Γι' αυτό και ο μακαριστός Ρώσος θεολόγος και φιλόσοφος Κομιακώφ έλεγε ότι παπισμός και προτεσταντισμός είναι δυο αντίθετες όψεις του ιδίου νομίσματος.
Αλλά και ο άγιος Νεκτάριος έγραφε χαρακτηριστικά, συγκρίνοντας την Δυτική Εκκλησία με τον Προτεσταντισμό: «Μόνη δε διαφορά μεταξύ των δύο αυτών συστημάτων είναι η εξής: Εν μεν τη Δυτική Εκκλησία το άτομον, ήτοι ο Πάπας, συγκεντροί περί εαυτόν πολλά βωβά και ανελεύθερα πρόσωπα συμμορφούμενα εκάστοτε προς τας αρχάς και τα φρονήματα του επικαθημένου ατόμου. Εν δε τω Προτεσταντισμώ η Εκκλησία συνεκεντρώθη περί το άτομον. Όθεν η Δυτική Εκκλησία είναι άτομον και ουδέν πλέον. Αλλά τις δύναται να εγγυηθή ημίν περί της ομοφροσύνης όλων των Παπών; Αφού δε πας Πάπας κρίνει περί του ορθού κατά το δοκούν αυτώ και ερμηνεύει την Γραφήν, ως βούλεται, και αποφθεγματίζεται, ως θεωρεί ορθόν, κατά τι διαφέρει ούτος των παντοίων δογματιστών της Προτεσταντικής Εκκλησίας; οποία διαφορά των αρχόντων; Ίσως εν μεν των Προτεσταντών έκαστον άτομον αποτελεί μίαν Εκκλησίαν, εν δε τη Δυτική όλην την Εκκλησίαν αποτελεί εν άτομον, ουχί πάντοτε το αυτό, αλλ' αείποτε έτερον» [32]. Η ουσία είναι αυτή, δηλαδή η ατομοκρατία. Στον μεν Παπισμό η ατομοκρατία του Πάπα, στον δε Προτεσταντισμό η ατομοκρατία του κάθε Προτεστάντη, όπου ο κάθε ένας είναι κριτήριο της αληθείας.
Στην Ορθόδοξη Εκκλησία την θεανθρωποκεντρικότητα μαρτυρούν όλα όσα συνιστούν την ζωή και την διδασκαλία της. Ή εκκλησιαστική τέχνη, ή αγιογραφία, ή αρχιτεκτονική, η μουσική κ.λπ. Αν συγκρίνουμε μία Μαντόνα της Αναγεννήσεως με μία βυζαντινή Παναγία, θα διαπιστώσουμε την διαφορά. Η Μαντόνα είναι μία ωραία γυναίκα, ενώ ή βυζαντινή Παναγία είναι ο θεωμένος άνθρωπος. Αν συγκρίνουμε τον Ναό του Αγίου Πέτρου με τον Ναό της Αγίας Σοφίας, θα διαπιστώσουμε πόσο ανθρωποκεντρισμό εκφράζει ο Ναός του Αγίου Πέτρου, που προσπαθεί να επιβληθή με το βάρος της ύλης. Αντίθετα, μπαίνοντας στην Αγία Σοφία, αισθάνεσαι ότι βγαίνεις στον ουρανό. Ο Ναός της Αγίας Σοφίας δεν προσπαθεί να εντυπωσιάση με τον πλούτο του ούτε με την ύλη του. Το ίδιο συμβαίνει και με την βυζαντινή εκκλησιαστική μουσική, που κατανύσσει και ανάγει στον ουρανό και που δεν έχει καμμία σχέσι με την πολυφωνική ευρωπαϊκή μουσική, που απλώς τέρπει συναισθηματικά τον άνθρωπο.
Για όλους αυτούς τους λόγους η ένωσις δεν είναι υπόθεσις συμφωνίας μόνο σε κάποια δόγματα, αλλά αποδοχής του ορθοδόξου, θεανθρωποκεντρικού, χριστοκεντρικού, τριαδοκεντρικού πνεύματος στα δόγματα, στην ευσέβεια, στην εκκλησιολογία, στο κανονικό δίκαιο, στην ποιμαντική, στην τέχνη, στην άσκησι.
Για να γίνη αληθινή ένωσις θα πρέπει ή εμείς να παραιτηθούμε από τον Ορθόδοξο θεανθρωποκεντρισμό μας ή οι Παπικοί από τον δικό τους ανθρωποκεντρισμό. Το πρώτο είναι αδύνατο να συμβή με την Χάρι του Κυρίου μας, διότι αυτό θα ήταν προδοσία στο Ευαγγέλιο του Χριστού μας. Αλλά και το δεύτερο είναι δύσκολο να συμβή. Όμως «*τα αδύνατα παρά ανθρώποις δυνατά παρά τω Θεώ εστίν*» [33].

Πιστεύουμε ότι δεν συμφέρει και στους μη Ορθοδόξους να παραιτηθούμε εμείς από την Ορθοδοξία μας. Όσο υπάρχει η Ορθοδοξία, σώζεται η ακαινοτόμητος ευαγγελική πίστις, η «*άπαξ παραδοθείσα τοις Αγίοις*» [34]. Υπάρχει ζωντανή ή μαρτυρία της πραγματικής κοινωνίας του Θεού με τον άνθρωπο· η αλήθεια της Εκκλησίας ως θεανθρωπίνης κοινωνίας. Έτσι ακόμη και οι ετερόδοξοι που την έχασαν, γνωρίζουν ότι κάπου υπάρχει. Ελπίζουν. Ίσως κάποτε την αναζητήσουν μεμονωμένα ή συλλογικά. Θα την βρουν και θα αναπαυθούν. Ας κρατήσουμε αυτήν την αγία πίστι όχι μόνο για μας αλλά και για όλους τους αδελφούς ετεροδόξους και για όλο τον κόσμο. Η θεωρία περί δυο πνευμόνων, δια των οποίων αναπνέει η Εκκλησία, δηλαδή του Παπισμού και της Ορθοδοξίας, δεν μπορεί να γίνη δεκτή από Ορθοδόξου πλευράς, διότι ο ένας πνεύμων (ο Παπισμός) δεν ορθοδοξεί και το γε νυν έχον νοσεί ανιάτως.
Ευχαριστούμε την Παναγία και Ζωαρχική Τριάδα για το μεγάλο δώρο Της, την αγία Ορθόδοξο Πίστι μας και για τους ευσεβείς προγόνους, διδασκάλους, ιερείς και αρχιερείς και πνευματικούς μας πατέρας, που μας εδίδαξαν και παρέδωσαν αυτήν την αγία Πίστι.
Ομολογούμε, ότι δεν θα αναπαυόμασταν σε μία Εκκλησία που εν πολλοίς υποκαθιστά τον Θεάνθρωπο Χριστό με τον "αλάθητο" άνθρωπο "πάπα" ή "προτεστάντη".
Πιστεύουμε ότι η Εκκλησία μας είναι η Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία του Χριστού, που έχει το πλήρωμα της Αληθείας και της Χάριτος. Λυπούμεθα, γιατί οι ετερόδοξοι Χριστιανοί δεν ημπορούν να χαρούν αυτό το πλήρωμα, και μάλιστα κάποτε προσπαθούν και να παρασύρουν και προσηλυτίσουν τους Ορθοδόξους στις κοινότητές τους, όπου μόνον μία μερική, αποσπασματική και διαστρεβλωμένη άποψι της αληθείας έχουν. Εκτιμούμε την όση αγάπη έχουν για τον Χριστό και ό-σα καλά έργα κάνουν, αλλά δεν ημπορούμε να δεχθούμε ότι η ερμηνεία που δίδουν στο Ευαγγέλιο του Χριστού είναι σύμφωνη με την διδασκαλία του Χριστού, των άγιων Αποστόλων, των αγίων Πατέρων και των αγίων Τοπικών και Οικουμενικών Συνόδων.
Προσευχόμεθα ο αρχιποίμην Χριστός, ο μόνος αλάθητος Αρχηγός και Κεφαλή της Εκκλησίας, εκείνους μεν να οδήγηση στην Αγία Ορθόδοξο Εκκλησία, που είναι το πατρικό τους σπίτι, από το οποίο κάποτε απεσκίρτησαν, εμάς δε τους Ορθοδόξους να φωτίση, ώστε να παραμείνουμε άχρι θανάτου πιστοί στην αγία και ακαινοτόμητο Πίστι μας, όλο και περισσότερο στερεούμενοι και εμβαθύνοντες σ' αυτήν, «*μέχρι καταντήσωμεν οι πάντες εις την ενότητα της πίστεως και της επιγνώσεως του Υιού του Θεού, εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού*» [35]. Αμήν.

(*) Βλέπε περιοδ. ΜΑΡΤΥΡΙΑ, Ι. Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου, τεύχος 192, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1998, Χανιά Κρήτης.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΑΙ:

[1] Dimitru Staniloae, *Για ένα Ορθόδοξο Οικουμενισμό*, εκδ. ΑΘΩΣ, Πειραιεύς 1976, σελ. 19-20.
[2] Πράξ. κ' 28.
[3] Migne, PL 217, 665AB. Βλ. και Αρχιμ. Σπ. Μπιλάλη, *Ορθοδοξία και Παπισμός*, Έκδ. Αδελφ. «Ευνίκη», Αθήναι 1988, σελ. 155.
[4] Μαρκ. ιβ' 17.
[5] *Πηδάλιον*, εκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη 1982, σελ. 109.
[6] Ματθ. δ' 10.
[7] Μ. Φωτίου, *Επιστολή 1, 13, 16*, PG 102, 728D, 729A.
[8] Βλαδιμ. Λόσκι, *Κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν Θεού*, εκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη 1974, σελ. 72.
[9] Ένθ ανωτ., σελ. 78.
[10] Ένθ' ανωτ., σελ. 80.
[11] Βλ. τεύχος *ΕΠΕΣΚΕΨΑΤΟ ΗΜΑΣ* (Πατριαρχικαί επισκέψεις εις την συμβασιλεύουσαν, 1997-1999-2000), έκδ. Ι. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Θεσ/νίκη 2000.
[12] Αγίου Γρηγορίου Θεολόγου, *Εις τους απ' Αιγύπτου επιδημήσαντας*, ΕΠΕ, Θεσ/νίκη 1985, τομ. 2, § 12, σελ. 142.
[13] Αγ. Μάρκου Εφέσου του Ευγενικού, Εγκύκλιος «*Τοις απανταχού της γης και των νήσων ευρισκομένοις Ορθοδόξοις Χριστιανοίς*», εν Ιω. Καρμίρη, *Τα δογματικά και Συμβολικά μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας*, Εν Αθήναις 1960, τομ. 1, σελ. 428.
[14] *Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί*, Γέρων Σιλουανός, *Περί προσευχής*, κ.α. [15] Αγ. Φωτίου, «*Εγκύκλιος Επιστολή προς τους της Ανατολής αρχιερατικούς θρόνους*», εν Ιω. Καρμίρη, *Τα δογματικά...*, ένθ. ανωτ., τ. 1, σελ. 323, § 9.
[16] Ένθ' ανωτ., σελ. 324, § 11.
[17] Οι Ρωμαιοκαθολικοί ως γνωστόν δεν παρέμειναν στην 7η Οικουμενική Σύνοδο, αλλά συνεκάλεσαν άλλες δεκατρείς. Αυτές αι σύνοδοι σήμερα είναι γι' αυτούς μεγάλη τροχοπέδη, διότι, αν και θα ήθελαν να υπερβούν τον σχολαστικισμό και το δικανικό πνεύμα, δεν μπορούν, επειδή είναι δεσμευμένοι από τις αποφάσεις αυτών των συνόδων. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει ο μελετητής της «*Κατηχήσεως της Καθολικής Εκκλησίας*», που είναι η τελευταία επίσημη κατήχησις μετά την Β' Σύνοδο του Βατικανού και απηχεί το πνεύμα της.
[18] Β' Σύνοδος Βατικανού, *LUMEN GENTIUM* (Δογματική διάταξη Περί Εκκλησίας), Γραφείον καλού τύπου, 1964, σελ. 44, 45.
[19] *Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας*, Βατικανό, έκδ. Κάκτος, Αθήναι 1996, § 816, σελ. 271.
[20] Ένθ' ανωτ., § 884, σελ. 293.
[21] Ένθ' ανωτ., § 891, σελ. 295.
[22] Ένθ' ανωτ., § 1559, σελ. 488.
[23] Ένθ' ανωτ., σελ. 16.
[24] The Documents of Vatican - New York 1966, σελ. 48. (Μετάφρασις δική μας)

[25] Αρχιμ. Ιουστίνου Πόποβιτς, *Ορθόδοξος Εκκλησία και Οικουμενισμός*, έκδ. Ι. Μονής Αρχαγγέλων Τσέλιε, Βάλιεβο Σερβίας, σελ. 212.
[26] Ι. Καρμίρη, *Δογματικά και συμβολικά μνημεία*, τ. Β', Αθήναι 1953, σελ. 560.
[27] Ένθ' ανωτ., σελ. 752.
[28] Ένθ' ανωτ., σελ. 941.
[29] Ένθ' ανωτ., σελ. 942.
[30] Ιωάννου Παναγοπούλου, *Το Βατικανό και η Ένωση των Χριστιανικών Εκκλησιών*, εφημερίς ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 30 Ιουλίου 1995.
[31] Εκτενέστερα αναφέρεται στις διαφορές αυτές ο Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος, Ενιαύσιο 2001, έκδ. Ι. Μητροπόλεως Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου, σελ. 199.
[32] Αγίου Νεκταρίου, *Αι Οικουμενικαί Σύνοδοι*, έκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη 1972, σελ. 73.
[33] Λουκ. ιη' 27.
[34] Πρβλ. Ιούδα, 3.
[35] Εφεσ. δ' 13.

Διαβάστε άλλα κείμενα του γέροντα πατώντας εδώ